

NEKI PREPJEVI MARKA BRUEREVIČA IZ OVIDIJEVIH AMORES

Poznati Francuz - o njemu je i u nas pisano - koji je duže živio i u Dubrovniku među ostalim preveo je, tj. prepjevao u dubrovačkom dijalektu, koliko mi je poznato, dvije Ovidijeve elegije iz Amores: I 4 i I 5. (Vidjeti Živa antika XXII, Skopje 1972, str. 231-234, gdje sam donio i nekoliko odlomaka ovih prepjeva te dao neka zapažanja o njima). Ovdje objavljujem u cjelini I 4.

I 4

Imat ćemo s nami tvoga
Na gostiju noćas vojna.
Ah, bila mu, prosim Boga,
Ta večera najpokojna!
Tot' ću tebe, ma ljubjena
Samo očima uživati!
Tebe drugom uz koljena
Preslonuta ja gledati!
Ja tuđemu da na skutu
Sjedet pazim moje blago!
Tuđ' da grli je li u putu
Na mē oči moje drago?!
Već nemoj se ti čuditi
Što čentaure Laodamija
Bi podobna zavaditi
Među čaše i vinijsa.
Niti u gori ja stanujem,
Ni konjske imam sapi i gnjate,
Nu jedva se ustegnujem
Da ne stavim ruke na te.
Ter razumi sad kako se
Nami trjeba tuj vladati:
Nu, da u isprazno vihri nose
Riječi moje, nemoj dati.
Ti prije muža tuj prispjeti,
O mǎ mila, pospješ se;
U ime česa, ne umijem rijeti,
Nu svakako poteži se.
Za trpezom kad on sjede,
Krotko mu se ti primakni,
A skrovito mimogrede
Nogom mene ti potakni.
Sve što ću ti namigati,
Svaki biljeg moje obličij
Dobro pazi, primi i odvrati
Oka i lica njemu riči.

Ja ću s tobom besjediti
 I bez glasa, samo očima,
 I za misal moju odkriti
 Vinom pisat i prstima.

Da li pane uspomena
 Me razblude na um tebi,
 Za obilježje: ta rumena
 Prstom takni lica sebi.

Da li bi se štogod na me
 Poljutila, za odkriti
 Srdžbe svoje skrovne plame,
 Za uho se ti prihiti.

Da l' bi ugodno tebi bilo
 Štono učinit budu ol' reći,
 Oko prsta, srce milo,
 Zlatni prsten miči i okreći.

Srcem kleti muža ako li
 Staneš, njemu zlo želeći,
 Ko na otaru kad se moli,
 Na trpezu ruke meći.

Da te vinom muž ponudi,
 Istom srkni, pak vrni ga;
 Pitaj žednoj u požudi
 Neka momak služiti ga.

Poslije tebe, ja da pijem
 Čašu ureda prositi ću,
 I s istoga kraja, kijem
 Pila uzbudeš, i ja pit ću.

Ako hranom, ko prije uzbude
 Muž ustima okusio,
 Založit te ushtjebude,
 Pljuni i odmetni kus nemio.

Ne dopusti prida mnome
 Da te grli prokleti oni,
 I na skutu nemilome
 Glavu tvoju ne nasloni.

Ruku ne daj, kad on htjene,
 Da zavlači za njedra ti,
 A celove tvê medene
 Vrh u svega njemu krati.

Da ga usceliš, vrijedan biti
 Veće ljubav sakrit neću;
 Ured ću se tuj pobiti,
 "Vratite mi moje", rijet ću!

Nu i to gledat trebovat će,
 Ali štono kriju kavade
 Meni od sumnje uzrok dat će
 Vele viši, teške i jade.

Zato nemoj, k' njemu stoje
 Bedra uz bedra prisloniti,
 Ni nožice lijepe tvoje
 S njegovijem sastaviti.

Mnozijeh stvari bojim ti se,
 Er bezočno dosta pravih,
 Ter izgledom brinem ti se
 Sam svojime i od šta opravih.

Čestokrati ja i ma mila
 Tako želju ispunismo
 Ter haljina ispod krila
 Prešno posal opravismo.

To ti nećeš učiniti,
 Nu da ne bih mnil da radiš,
 Trijeba ti se lijepo odkriti, -
 Hoću skute da razvratiš.

Vojna nukaj sveđ da pije,
 Nu ga moli bez celit ga;
 Kradimice, čim uspije,
 Nadoli mu za opit ga.
 Da li sreća bi da njega
 Prostre i smiri san i piće;
 Mjesto i vrijeme pozan tega
 Nas za ostalo svjetiti će.
 Kad ustaneš za poč k domu,
 Jednoskupno svi će ustati;
 Spomeni se mnoštvu u tomu
 Srid se uvalit i stupati (umiješati).
 Ja ću na te, ol' ti na me
 Toj se u tisci namjeriti;
 Kad se nadeš tuj uza me,
 Moga što mož' ti prihiti.
 Vajmeh! samo tebe uvježbah
 Što za malo korisno je;
 Nu zamani: noć kruta ubah
 Dijelit će me drage od moje!
 Nju po noći muž nedragi
 U stanu će zatvoriti;
 Ja do vrata mili i dragi
 Plačuć samo dopratiti.
 Celit će je on do volje,
 I ne samo celivati,
 Što dâ meni s drage volje,
 Silna bit će mužu dati.
 Nu, mâ lijepa, čin' kô silom
 I zlovoljno to da bude;
 Još prilikom ti nemilom
 Krati njemu tvê razblude.
 Jer mâ kletva što ako prûdi,
 Ni njemu se milit neće;
 Ali i ako bi, š njim ta budi
 Igra tebi mrska od veće.
 Nu kojugod ta noć za se
 Sreću bude uzimala;
 Sutra meni zaklinjaj se
 Da mu ubrazdit nijesi dala!

*

Budući da sam elegiju I 5 u cjelini objavio u ŽA (o.c.), ovdje je ne donosim.

Rukopis se čuva v Naučnoj biblioteci u Dubrovniku (br.141). Bruerević je izabrao dvije zaista karakteristične Ovidijeve ljubavne elegije, pune senzualnih opisa, elegije iz kojih se već nazire Ovidijeva ljubavna strategija. I u Bruerevićevoj parafrazi (prepjev) dolaze do izražaja karakteristike Ovidijevih "Amores": fino psihološko zapažanje, znalacko izlaganje, slikovita poređenja, zanos, otvorenost i odvažnost u izlaganju. Netašluci Ovidijevi i drugih, prikazani u "Amores", zabavljaju i u Bruerevićevoj prepjev. Vokabular, pjesnički izraz Bruerevićev osebujan je, udaljavajući se podosta od dikcije dubrovačke književne tradicije. Opažamo više riječi "narodnih", riječi koje je Bruerević poprimito čitajući i dalmatinske pjesnike, ne samo dubrovačke. Nalazimo i izraza iz Bosne, u kojoj je ovaj pjesnik također živio. Elegija (prepjev) objavljena u ŽA (o.c.) po svojim izražajnim kvalitetama spada u najljepše, rekli bismo, Ovidijeve elegije.

Neke jezične napomene:

vojno=muž(drugi); najpokojniji=posljednji; preslonut=prislonjen; sidet=sjediti; viniya=vinom; sapi=šape; prispjeti=požuriti; namigati=namignuti; obilježje=znak; skrovne plame=skriveni žar; da li=ako; otar=oltar; ištom=tek, istom; vrni=odmakni; ureda=odmah; založiti=nahriniti; prida:preda; vrhu svega=iznad svega; vrijedan=sposoban; kavade=pokrivač; viši=veći; hoću skute da razvratiš=skini ogrtač s krila; nukaj=nagovaraj; sveč=neprestano; uspije=popi je; pozan tega=poslije toga; svjetiti će=dat će nam savjet; srid=posred njih; moga što mož' ti prihiti=dodirni me bilo gdje (uhvati me...); zamani=usalud; ubah=sasvim; mili i dragi: može se odnositi i na lice i na kućna vrata (genitiv pl.bez-h); silna bit će...=preko volje(prisilno)...; pruditi=koristiti. Radi ilustracije uzimamo samo dva elegijska posljednja distiha, citirajmo ih i usporedimo sa prepjevom:

*Verum invita dato, potes hoc, similisque coactae,
Blanditiae taceant sitque maligna Venus.*

*Si mea vota valent, illum quoque ne iuuet, opto,
Si minus, at certe te iuuet inde nihil.*

Neobičan je Bruerevićev izraz "ubrazditi" u ljubavnom smislu. Uopće, posljednji je distih prepjevan dvjema strofama, od kojih je ona posljednja malo neobična, ali dobro pogađa smisao originala.